

Termau Cymraeg-Saesneg English-Welsh Vocabulary

Golwg a Chlyw Sight and Hearing

Cydnabyddir cefnogaeth Bwrdd yr Iaith Gymraeg i'r cyhoeddiad hwn.

This publication was produced with support from the Welsh Language Board.

Cydnabyddir cefnogaeth Bwrdd yr Iaith Gymraeg i'r cyhoeddiad hwn.

This publication was produced with support from the Welsh Language Board.

Cynhyrchwyd gan / Produced by

Sense Cymru

Cyngor Cymru i'r Deillion /

Wales Council for the Blind

Cyngor Cymru i'r Byddar /

Wales Council for the Deaf

Cyd-drefnydd iaith /

Linguistic co-ordinator:

Dafydd G. Jones

Dylunio a chysodi /

Design and layout

Richard Bowers

1998

Rhagair

Prin yw termau'n ymwneud â cholled golwg a chlyw wedi bod oherwydd trwy gyfrwng yr iaith Saesneg y cafodd y rhan fwyaf o bobl â'r math yma o anabledd eu haddysg. Yn ogystal â hyn, trwy gyfrwng yr iaith Saesneg y cafodd y rhan helaethaf o weithwyr arbenigol eu hyfforddi.

Ymddangosai felly fod angen gwneud rhywbeth er lles y cleientiaid a'r gweithwyr proffesiynol hynny a deimlai'n fwy cartrefol wrth gyfathrebu trwy gyfrwng yr iaith Gymraeg. Ac os oedd argymhellion Deddf yr Iaith Gymraeg yn mynd i gael effaith yn ein maes ni, yna gorchwyl ddefnyddiol ddigon fyddai crynhoi a safoni'r geiriau a'r ymadroddion a ddefnyddir fwyaf.

Cynhyrchwyd swmp y gwaith ar gyfer cwrs Iaith Gymraeg i weithwyr arbenigol a gynhaliwyd yn Nant Gwrtheyrn ac a gefnogwyd gan Fwrdd yr Iaith Gymraeg. O ganlyniad cyfraniad y myfyrwyr, ychwanegwyd nifer fawr o eiriau at y rhestr ynghyd â gwybodaeth ddefnyddiol am ddefnydd rhai o'r geiriau. O ganlyniad rydym wedi medru llunio a dosbarthu'r rhestr geiriau yma i'w defnyddio gan rai sydd yn anghyfarwydd neu'n llai na hyderus â'r termau arbenigol.

Gydag iaith fyw, nid yw'n bosibl bod yn gwbl fanwl ac yn gwbl gywir, felly wedi dosbarthu'r llyfryn, byddem yn falch clywed oddi wrth unrhywun sy'n defnyddio termau

gwahanol neu'n eu defnyddio mewn modd gwahanol neu gydag ystyr gwahanol. Byddai'n help i ni wybod hefyd a yw'r enghreifftiau a gynhwysir o ddefnydd ac a ddylid cynnwys mwy ohonynt mewn argraffiadau eraill yn y dyfodol.

Mae copïau ar gael hefyd mewn print bras, ar dâp sain ac mewn braille a gellir anfon at unrhyw un o'r sefydliadau sy'n gyfrifol am gopi.

Mae copïau ychwanegol o'r llyfryn ar gael, pris £3.

Foreword

Welsh terms referring to sight and hearing loss have been limited because the education of most people with these disabilities has been through the medium of English. This has been compounded by the fact that most training for specialist workers has also been through the medium of English.

It appeared to us therefore that something needed to be done for the sake of both clients and professionals who feel more comfortable communicating in Welsh. And if the Welsh Language Act was to have any meaning in our field some work should be done in gathering and standardising the useful relevant words and phrases.

The body of this work was produced for a Welsh Language course for specialist workers held at Nant Gwrtheyrn and also supported by the Welsh Language Board. As a result of the students' contribution, a great number of words were added and some very useful information about word usage incorporated into the vocabulary. Consequently we have been able to compile and circulate this vocabulary for the use of others who speak Welsh but are unfamiliar or unconfident with the specialist terms.

Once this booklet is circulated, since a living language is difficult to pin down, we will be glad to hear from anyone who has alternative terms or uses these terms differently. It would also help us to know if the practical examples given are useful and whether more should be included in future editions.

Copies have also been produced in large-print, on tape and in braille and can be obtained by post from any of the three originating organisations.

Further copies of this booklet are available at a cost of £3 each.

Diolchiadau

Rydym yn ddiolchgar dros ben i'r Ganolfan Iaith Genedlaethol yn Nant Gwrtheyrn lle cynhaliwyd y cwrs ac i diwtor y cwrs, Catrin Parri. Mi gladdodd Catrin ei hun yng nghynnwys y maes arbenigol yma er mwyn ysgrifennu'r cwrs yn y lle cyntaf ac yna i gynorthwyo gyda chynhyrchu'r eirfa hon.

Bu cefnogaeth Dafydd G. Jones, y Cyd-drefnydd Iaith yn werthfawr tu hwnt.

Heb y bedair myfyrwraig a fynychodd y cwrs gwreiddiol, ni fyddai wedi bod yn bosibl cwblhau'r gwaith. Diolch o galon am eu hymroddiad i'r prosiect i Carol Davies (Swyddog Ymgynghorol Rhanbarthol, Gogledd Cymru, Sense Cymru), Carys Henry (Rheolwr Datblygiad, Sefydliad y Deillion Caerdydd), Gwenda Lewis (Prif Gynorthwy-ydd, Gwasanaethau Cymdeithasol Rhondda Cynon Taf), Sian Owen (Nyrs Gymunedol, Sir Ddinbych), ac hefyd i Beryl Jones (Ymgynghorydd Anabledd, Gwasanaethau Cymdeithasol Ynys Môn).

Cawsom gymorth gan nifer o bobl yn y dyddiau cynnar pan oeddem yn crynhoi'r deunydd at ei gilydd ar gyfer y cwrs. Diolch i Sian Davies (Gweithiwr Cymdeithasol dros Bobl Byddar yng Ngheredigion), Rhian Evans (Casetiau Cymraeg), Eddie Jenkins (Grwp Datblygiad Iaith), Eleri Jones (Swyddog Adfer, Cymdeithas Gogledd Cymru i'r

Deillion), Delyth Prys (Prifysgol Cymru, Bangor), Jane Roberts (Swyddog Adferiad Cymdeithas Gogledd Cymru i'r Deillion), Dafydd Stephens (Ymgynghorydd ym Meddygaeth Awdioleg, Sefydliad Clyw Cymru, Ysbyty Athrofaol Cymru), Sheila Thomas (Athrawes Ymgynghorol Nam Golwg/Corfforol, Cyngor Sir Gwynedd), Arfon Williams (Swyddfa Budd-daliadau Gwynedd) a Gwilym Williams (Cymdeithas Gogledd Cymru i'r Deillion).

Yn olaf, diolchwn i Fwrdd yr Iaith Gymraeg am gymorth ariannol i gynnal y cwrs ac i gynhyrchu'r llyfryn hwn yn ogystal â chynnal y lansiad cyhoeddus.

Acknowledgements and Thanks

We are very grateful to the National Language Centre at Nant Gwrtheyrn who hosted the course and to the course tutor Catrin Parri who submerged herself in the subject matter of this very specialist area in order to write the course in the first place and then to help produce this vocabulary.

The support of Dafydd Jones, the Linguistic Co-ordinator, has been invaluable.

Without the four students on the original course, it would not have been possible to complete the work. Our heartfelt thanks for their commitment to this project go to Carol Davies (Regional Advisory Officer, North Wales, Sense Cymru), Carys Henry (Development Manager, Cardiff Institute for the Blind), Gwenda Lewis (Principal Assistant, Rhondda-Cynon-Taff Social Services), Sian Owen (Community Nurse, Denbighshire) and Beryl Jones (Disability Adviser, Anglesey Social Services).

We also had help from a number of people early on when we were first putting the material together for the course. Our thanks go to Sian Davies (Social Worker with Deaf People, Ceredigion), Rhian Evans (Casetiau Cymraeg), Eddie Jenkins (Language Development Group), Eleri Jones (Rehabilitation Officer, North Wales Society for the Blind), Delyth Prys (Bangor University), Jane Roberts (Rehabilitation Officer, N.Wales Society for the Blind), Dafydd Stephens (Consultant in Audiology Medicine, Welsh Hearing Institute, University Hospital Wales) Sheila Thomas (Advisory Teacher for Disability), Arfon Williams (Gwynedd Benefits Office) and Gwilym Williams (N. Wales Society for the Blind).

And lastly we are grateful to the Welsh Language Board for their financial assistance with both the course and the production of this booklet as well as with the public launch.

English - Welsh

Abbreviations - Byrfoddau

<i>adj.</i>	Adjective	ansoddair
<i>f.</i>	Feminine	benywaidd
<i>fm.</i>	Fem./masc.	ben./gwr.
<i>m.</i>	Masculine	gwrywaidd
<i>n.</i>	Noun	enw
<i>p.</i>	Noun plural	enw lluosog
<i>N.</i>	North Wales	Gogledd Cymru
<i>S.</i>	South Wales	De Cymru
<i>v.</i>	verb	berf

Each entry is introduced by a headword printed in bold type, followed by the italicised and abbreviated part of speech. The translation is given in standard type and, where necessary, the plural is given in round brackets. There may be more than one translation in any one entry.

Examples of usage are given if they illuminate either meaning or syntax. These examples are italicised within square brackets along with their English translations.

Titles / Teitlau

Rehabilitation Officer(s)	Swyddog(ion) Adfer
Independent Living Co-ordinator(s)	Cydlynnydd (Cydlynwyr) Byw'n Annibynnol
Mobility Officer(s)	Swyddog(ion) Symudedd
Technical Officer(s)	Swyddog(ion) Technegol
Signer(s)	Arwyddwr (Arwyddwyr)
Interpreter(s)	Cyfieithydd (Cyfieithwyr)
Intervenor(s)	Hwylusydd, Ymyrrwr (Hwyluswyr, Ymyrrwyr)
Support Worker(s)	Gweithiwr (Gweithwyr) Cefnogol

Social Tutor(s)	Tiwtor(iaid) Cymdeithasol
House Tutor(s)	Tiwtor(iaid) Cartref
Disability Advisor(s)	Yngynghorydd (Ymgynghorwyr) Anabledd
Translator(s)	Cyfieithydd (Cyfieithwyr)

English - Welsh

a

access, *n.* mynediad, *m.*

accommodation, *n.* llety, (lletyau), *m.*

acoustic, *adj.* clybodig, acwstig

Additional Housing Benefit, *n.* Budd-dal Tai Ychwanegol, (Budd-daliadau Tai Ychwanegol), *m.*

Additional Income Support, *n.* Cymhorthdal Incwm Ychwanegol, *m.*

adenoidectomy, *n.* adenoidectomi, *m.*

administer, *v.* rhoi [*Rhoi diferion./Administer drops.*]

adventitious, *adj.* damweiniol

affricative, *adj.* affrithiol

affricative, *n.* affrithiolyn, (affrithiolion), *m.*

air mechanism, *n.* peirianwaith yr anadl, (peirianweithiau'r anadl), *m.*

air passage, *n.* llwybr yr anadl, (llwybrau'r anadl), *m.*

air pressure, *n.* pwysedd yr anadl, *m.*

alveolar, *adj.* gorfannol

alveolar ridge, *n.* gorfant, (gorfannau), *m.*, trum gorfant, (trumiau gorfant), *f.*

articulation, *n.* cynaniad, (cynaniadau), *m.*, ynganiad, (ynganiadau), *m.*

aspirated, *adj.* anadlog

aspiration, *n.* anadliad, (anadliadau), *m.*

Attendance Allowance, *n.* Lwfans Gweini, *m.*

attention during the night, *n.* sylw yn ystod y nos, *m.*

audio-described film, *n.* ffilm (ffilmiau) â disgrifiad lleisiol, *f.*

audio-described performance, *n.* perfformiad (perfformiadau) â disgrifiad lleisiol, *m.*

audio-described video, *n.* fideo (fideos) â disgrifiad lleisiol, *fm.*

audio-visual, *adj.* clyweledol

audiogram, *n.* awdiogram, (awdiogramau), *m.*

audiological, *adj.* awdiolegol, clywedegol

audiological physician, *n.* meddyg (meddygon) awdiolegol, *m.*

audiological scientist, *n.* gwyddonydd (gwyddonwyr)
awdiolegol, *m.*

audiological technician, *n.* technegydd (technegwyr)
awdiolegol, *m.*

audiology, *n.* awdioleg, *f.*, clywedeg, *f.*

audiology clinic, *n.* clinig (clinigau) clyw, *m.*

audiometer, *n.* awdiomedr, (awdiomedrau), *m.*

audiometry, *n.* awdiometreg, *f.*

auditory, *adj.* clywedol, clybodig

auditory nerve, *n.* nerf y clyw, (nerfau'r clyw), *m.*

auricle, *n.* godre'r glust, (godreon y glust / godreon clustiau), *m.*, clusten, (clustennau), *f.*

auriscope, *n.* clustsylydd, (clustsyllwyr), *m.*

autism, *n.* awtistiaeth, *f.*

autistic, *adj.* awtistig

b

basilar membrane, *n.* pilen fasilar, (pilenni basilar), *f.*

battery, *n.* batri, (batris), *m.*

befriender, *n.* cynorthwy-ydd, (cynorthwywyr), *m.*

benefit, *n.* budd-dâl, (budd-daliadau), *m.* [*Ddylai hi ddim derbyn budd-dâl?/ Shouldn't she receive benefit?*]

bilabial, *adj.* dwywefusol

bilabial, *n.* sain ddwywefusol, (seiniau dwywefusol), *f.*

binocular vision, *n.* golwg deulygad, *m.*

bisyllabic, *adj.* deusill

blind, *adj.* dall, tywyll

blind (the), *n.* deillion (y), *np.*, dall (y), *np.* [*Cyngor Cymru i'r Deillion. Cymdeithas Deillion Gogledd Cymru. / Wales Council for the Blind. North Wales Society for the Blind.*]

blindness, *n.* dallineb, *m.*

block alphabet, *n.* gwyddor flocc, *f.*

blurred, *adj.* aneglur, niwlog

blurred vision, *n.* golwg niwlog, *m.*, golwg aneglur, *m.*

bodyworn hearing aid, *n.* cymorth (cymhorthion) clyw ar y corff, *m.*

bone anchored hearing aid, *n.* cymorth (cymhorthion) clyw drwy asgwrn, *m.*

bone conduction, *n.* dargludiad drwy'r asgwrn, *m.*

bright, *adj.* llachar.

British Sign Language, *n.* Iaith Arwyddion Prydain, *f.*

C

Carer's Premium, *n.* Premiwm (Premiymau)

Gofalwr/wraig, *m.*

carrier phrase, *n.* ymadrodd (ymadroddion) cyflwyno, *m.*

cataract, *n.* pilen, (pilennau), *f.*, cataract, (cataractau), *m.*

cause, *v.* achosi, peri [*Beth sy'n achosi hyn? Beth sy'n peri i hyn ddigwydd?/What causes this? What makes this happen?*]

cause, *n.* achos, *m.*

central vision, *n.* golwg canolog, *m.*

certification, *n.* ardystiad, (ardystiadau), *m.*

claimant, *n.* hawlydd, (hawlyddion), *m.*

cleft palate, *n.* taflod (taflodydd) hollt, *f.*, taflod dor, (taflodydd tor), *f.*

clouding, *n.* cymylogrwydd, *m.*

clouding, *v.* cymylu

co-operative test, *n.* prawf (profion) cydweithiol, *m.*

cochlea, *n.* cochlea, (cochleâu), *m.*, cogwrn clust, (cogyrnau clustiau), *m.*

cochlear implant, *n.* mewnblaniad y droellen, (mewnblaniadau'r droellen), *m.*, mewnblaniad cochlear, (mewnblaniadau cochlear), *m.*

cochlear nerve, *n.* nerf y clyw, (nerfau'r clyw), *m.*, nerf clywed, (nerfau clywed), *m.*

colour blindness, *n.* lliwddallineb, *m.*

colour contrast, *n.* gwrthgyferbyniad (gwrthgyferbyniadau) lliw, *m.*

colour contrast, *v.* gwahaniaethu lliwiau [*Mae'r dyn yn gallu gwahaniaethu lliwiau./The man can colour contrast.*]

communicate, *v.* cyfathrebu, mynegi ei hun [*Mae e/hi'n mynegi ei hun yn dda. Maen nhw'n mynegi eu hunain yn dda./He/she communicates well. They communicate well.*]

community care, *n.* gofal cymunedol, *m.*, gofal yn y gymuned, *m.*

comprehension, *n.* amgyffrediad, *m.*, dealltwriaeth, *f.*

concession, *n.* consesiwn, (consesiynau), *m.*

conclusion, *n.* casgliad, (casgliadau), *m.*

conductive deafness, *n.* byddardod dargludol, *m.*

conductive hearing loss, *n.* diffyg clyw dargludol, *m.*

conductive hearing loss, *n.* diffyg clyw dargludol, *m.*

confirm, *v.* cadarnhau

confused, *adj.* dryslyd, wedi drysu

confusion, *n.* dryswch, *m.*

congenital, *adj.* cynhenid

consonant, *n.* cytsain, (cytseiniaid), *f.*

consult, *v.* ymgynghori

contact lens, *n.* lens gyffwrdd, (lensys cyffwrdd), *f.*

continuous discourse tracking, *vn.*, olrhain discwrs parhaus, *vn.*

cost, *n.* cost, (costau), *f.*, traul, (treuliau), *f.*

Council Tax Benefit, *n.* Budd-dâl Treth Gyngor, (Budd-daliadau Treth Gyngor), *m.*

counselling, *vn.*, cyngor, *m.*, cynghori, *vn.* [*Gwasanaeth Cynghori. Mae e'n derbyn cyngor. / Counselling Service. He receives counselling.*]

d

daily living skills, *n.* sgiliau bob dydd, *f.*, sgiliau beunyddiol, *f.*

day care, *n.* gofal dydd, *m.*

day centre, *n.* canolfan ddydd, (canolfannau dydd), *f.*

deaf, *adj.* byddar

deaf blind, *adj.* byddar-ddall

deaf community, *n.* cymuned y byddar, (cymunedau'r byddar), *f.*

deaf culture, *n.* diwylliant y byddar, *m.*

deaf mute, *adj.* mud a byddar

deaf mutism, *n.* mudandod byddar, *m.*

deafness, *n.* byddardod, *m.*

degenerate, *v.* dirywio

degeneration, *n.* dirywiad, *m.*

delayed language, *n.* oediad iaith, *m.*, iaith ohiriedig, *f.*

dementia, *n.* dementia, *m.*

dental, *adj.* deintiol

depressed, *adj.* isel [*Rwy'n isel fy ysbryd. Mae'r ferch yn isel ei hysbryd. / I'm depressed. The girl is depressed.*]

depression, *n.* iselder (ysbryd), *m.*

detached retina, *n.* retina rydd, (retinâu rhydd), *nfm.*

deteriorate, *v.* dirywio, gwaethygu

deterioration, *n.* dirywiad, *m.*, gwaethygiad, *m.*

development officer, *n.* swyddog (swyddogion) datblygu, *m.*

deviant (disordered) language, *n.* iaith ddryslyd, *f.*

dexterity, *n.* deheurwydd, *m.*

dextrous, *adj.* deheuig

diabetes, *n.* clefyd siwgr, *m.*, clefyd melys, *m.*

disability, *n.* anabledd, (anableddau), *m.*

disability adviser, *n.* ymgynghorydd anabledd, (ymgynghorwyr anabledd), *m.*

Disability Living Allowance, *n.* Lwfans Byw i'r Anabl, *m.*

Disability Premium, *n.* Premiwm Anabledd, (Premiymau Anabledd), *m.*

Disability Working Allowance, *n.* Lwfans Gweithio i'r Anabl, *m.*

disabled, *adj.* anabl

Disabled Child Premium, *n.* Premiwm Plentyn Anabl, (Premiymau Plentyn Anabl), *m.*

disablement, *n.* anabledd, (anableddau), *m.*

distance vision, *n.* golwg pell, *m.*

distorted, *adj.* afluniedig

distraction test, *n.* prawf tynnu sylw, (profion tynnu sylw),
m.

drops, *n.* diferion, *np.*

dual sensory impairment, *n.* amhariad synhwyrol dwbl,
m.

e

ear, *n.* clust, (clustiau), *f.*

ear discharge, *n.* rhedlif clust, *m.*

earache, *n.* pigyn yn y glust / pigyn clust (N.), *m.*, clust
dost (S.), (clustiau tost), *f.* [*Mae clust dost ganddo fe. Mae
ganddi bigyn clust. / He has earache. She has earache.*]

eardrum, *n.* drwm y glust, (drymiau clustiau), *m.*, tympan
y glust, (tympanau clustiau), *m.*

earmould, *n.* mowld y glust, (mowldiau clust), *m.*

earmuff, *n.* clustgap, (clustgapiau), *m.*

embossed communications, *n.* deunydd boglynnog, *m.*

entitled, *adj.* â hawl [*Maen nhw â hawl i fudd-dâl. / They
are entitled to benefit.*]

entitlement, *n.* hawl, (hawliau), *f.*

epiglottic, *adj.* epiglotig, ardafodol

epiglottis, *n.* epiglotis, (epiglotisau), *m.*, ardafod, (ardafodau), *m.*

Eustachian tube, *n.* tiwb Eustachio, *m.*

exempt (from), *adj.* eithriedig (rhag), wedi ei eithrio (rhag) [*Mae e'n eithriedig rhag ... Maen nhw wedi eu heithrio rhag .../He is exempt from... They are exempt from ...*]

external ear canal, *n.* mynedfa'r glust allanol, *f.*

eye condition, *n.* cyflwr llygad, (cyflyrau llygad), *m.*

eye hospital, *n.* ysbyty llygaid, (ysbytai llygaid), *m.*

f

facial expression, *n.* mynegiant wynebol, (mynegiannau wynebol), *m.*

facilitate, *v.* hwyluso

facilitator, *n.* hwylusydd / hwyluswr/aig, (hwyluswyr), *m.*

fade, *v.* pylu

far sighted, *adj.* hir ei olwg / ei golwg, (hir eu golwg) [*Mae e'n hir ei olwg. Mae hi'n hir ei golwg. Maen nhw'n*

hir eu golwg. / He is far sighted. She is far sighted. They are far sighted.]

fee, *n.* ffi, (ffioedd), *f.*

feedback, *n.* adborth, *m.*

feedback, *v.* adborthi

field of vision, *n.* maes gwelediad, (meysydd gwelediad), *m.*

finger spelling, *n.* sillafu â'r bysedd, *vn.*

focus, *v.* ffocysu

free field audiometry, *n.* awdiometreg rydd, *f.*

fricative, *adj.* ffrithiol

fricative, *n.* ffrithiolen, (ffrithiolion), *f.*, sain ffrithiol, (seiniau ffrithiol), *f.*

frictionless continuant, *n.* sain barhaol ddiffrithiad, (seiniau parhaol diffrithiad), *f.*

g

glottis, *n.* glotis, (glotisau), *m.*, camdwl, (camdyllau), *m.*

glue ear, *n.* clust ludiog, *f.*

grommet, *n.* gromed, (gromedau), *f.*

guide cane, *n.* ffon dywys, (ffyn tywys), *f.*

guideline, *n.* canllaw, (canllawiau), *m.*

h

handicap, *n.* anfantais, (anfanteision), *m.*

hard of hearing support group, *n.* grŵp (grwpiau) cefnogi'r byddar, *m.*

hard palate, *n.* taflod galed, (taflodydd caled), *f.*

hazy, *adj.* aneglur, niwlog

hear, *v.* clywed

hearing, *n.* clyw, *m.*

hearing aid, *n.* cymorth clyw / clywed, (cymhorthion clyw / clywed), *m.*, teclyn clyw, (teclynnau clyw), *m.*

hearing impaired, *adj.* â nam clyw, *m.* [*Dyn â nam clyw. Merch a chanddi nam clyw. / A hearing impaired man. A girl who is hearing impaired.*]

hearing therapist, *n.* therapydd clyw, (therapyddion clyw), *m.*

hearing threshold, *n.* trothwy clyw, *m.*

help, *n.* cymorth, *m.*

high frequency hearing loss, *n.* colled clyw amledd uchel, *m.*

home care, *n.* gofal cartref, *m.*

home help, *n.* cymorth cartref, *m.*

i

impaired hearing, *n.* nam ar y clyw, *m.*, nam clywedol, *m.*

impaired sight, *n.* nam gweledol, *m.*, nam ar y golwg, *m.*

impairment, *n.* amhariad, (amhariadau), *m.*

impedance, *n.* rhwystriant, (rhwystriannau), *m.*

incidence, *n.* amllder, *m.*, mynychder, *m.*

incus, *n.* eingion (y glust), (eingionau (clustiau)), *f.*, incws, (incysau), *m.*

independent living co-ordinator, *n.* cydlynnydd (cydlynwyr) byw'n annibynnol, *m.*

indistinct, *adj.* aneglur, niwlog

induction coil, *n.* coil codi, (coiliau codi), *m.*

inflammation, *n.* llid, *m.*

injury, *n.* niwed, (niweidion), *m.*, anaf, (anafiadau), *m.*

inner ear, *n.* clust fewnol, (clustiau mewnol), *f.*

install, *v.* gosod [*Gosod llinell ffôn./Install a telephone line.*]

institute, *n.* sefydliad, (sefydliadau), *m.* [*Sefydliad y Deillion Caerdydd Corff.*]

institution, *n.* sefydliad, (sefydliadau), *m.*

institutionalise, *v.* sefydliadoli

institutionalised, *adj.* sefydliadedig

instrument, *n.* offeryn, (offer), *m.*, teclyn, (teclynnau), *m.*

integrate, *v.* cyfannu, ymdoddi

intelligence, *n.* deallusrwydd, *m.*

interpreter, *n.* cyfieithydd, (cyfieithwyr), *m.*

intonation, *n.* goslef, (goslefau), *f.*, tonyddiaeth, *f.*

I

labial, *adj.* gwefusol, gweflog

labiodental, *adj.* gwefus-ddeintiol

labyrinth, *n.* troellfa, (troellfeydd), *f.*, labyrinth, (labyrinthau), *f.*

labyrinthine, *adj.* troellfaol

labyrinthitis, *n.* llid y droellfa, (llidiau'r droellfa), *m.*

laryngeal, *adj.* breuannol, beudagol [*laryngaidd*]

laryngectomy, *n.* laryngectomi, (laryngectomiau), *m.*,
codiad beudag, (codiadau beudag), *m.*

laryngitis, *n.* llid y feudag, (llidiau'r feudag), *m.*, llid y
breuant, (llidiau'r breuant), *m.*

laryngoscope, *n.* laryngoscop, (laryngoscopau), *m.*

larynx, *n.* beudag, (beudagau), *f.*, breuant, (breuannau), *m.*
[*Hefyd, ond yn llai arbenigol, laryncs, corn gwddw*]

lateral, *adj.* ochrol

lateral (sound), *n.* sain ochrol, (seiniau ochrol), *f.*

layer, *n.* haen, (haenau), *f.*

legal, *adj.* cyfreithiol

lexical, *adj.* geiregol, geiriadurol

lexis, *n.* geirfa, (geirfaoedd), *f.*, geireg, *f.*

licence, *n.* trwydded, (trwyddedau), *f.*

licensed, *adj.* trwyddedig

lip, *n.* gwefus, (gwefusau), *f.*

lipread, *v.* gwefus-ddarllen, darllen gwefusau

lipreader, *n.* gwefus-ddarllenydd, (gwefus-ddarllenwyr),
m.

liquid, *adj.* tawdd

liquid (sound), *n.* sain dawdd, (seiniau tawdd), *f.*

local authority, *n.* awdurdod lleol, (awdurdodau lleol), *m.*

local travel scheme, *n.* cynllun teithio lleol, (cynlluniau teithio lleol), *m.*

long cane, *n.* ffon hir, (ffyn hir), *f.*

loop system, *n.* dolen glyw, (dolenni clyw), *f.*

low redundancy test, *n.* prawf gormodedd isel, (profion gormodedd isel), *m.*

low vision, *n.* golwg gwan, *m.*

lower lip, *n.* gwefus isaf, *f.*

lower teeth, *n.* dannedd isaf, *p.*

lung, *n.* ysgyfant, (ysgyfaint), *f.* [*Un o'r ysgyfaint... / A lung...*]

m

macula, *n.* macwla, (macwlau), *m.*, brycheuyn, (brychau),
m.

magnifier, *n.* chwyddwydr, (chwyddwydrau), *m.*

malleus, *n.* morthwyl (y glust), (morthwylion (clustiau)),
m.

manual alphabet, *n.* gwyddor y bysedd, *f.*

mask, *v.* cuddio, cysgodi

masking, *n.* masgiad, *m.*

mastoid, *adj.* mastoid

mastoid, *n.* mastoid, *m.*, asgwrn bôn y glust, (esgyrn bôn y
glust), *m.*

mastoiditis, *n.* llid y mastoid, *m.*

maximum discrimination score, *n.* sgor gwahaniaethu
uchaf, (sgoriau gwahaniaethu uchaf), *m.*

meals on wheels, *n.* pryd ar glud, *m.*

means test, *n.* prawf modd, (profion modd), *m.*

microphone, *n.* meicroffon, (meicroffonau), *m.*

middle ear, *n.* clust ganol, *f.*

mild hearing loss, *n.* colled clyw ysgafn, *m.*

mobile, *adj.* symudol

mobility, *n.* symudedd, *m.*

moderate hearing loss, *n.* colled clyw cymedrol, *m.*

multi-sensory impairment, *n.* amhariad aml-synnwyr, *m.*

myringoplasty, *n.* myringoplasti, *m.*

myringotomy, *n.* myringotomi, *m.*

n

nasal, *adj.* trwynol

nasal (sound), *n.* sain drwynol, (trwynolion, seiniau trwynol), *f.*

nasal cavity, *n.* ceudod y trwyn, (ceudodau'r trwyn), *m.*

near vision, *n.* golwg agos, *m.*

negligence, *n.* esgeulustod, *m.*, diofalwch, *m.*

neurological, *adj.* newrolegol

night blindness, *n.* nosddallineb, *m.*

night care, *n.* gofal nos, *m.*

night sitting service, *n.* gwasanaeth gwarchod nos, *f.*

nursing home, *n.* cartref nyrsio, (cartrefi nyrsio), *m.*

O

occupational therapist, *n.* therapydd galwedigaethol, (therapyddion galwedigaethol), *m.*

old, *adj.* oedrannus

on/off switch, *n.* swits cynnau/diffodd, (switsis cynnau/diffodd), *m.*

operation, *n.* llawdriniaeth, (llawdriniaethau), *f.*

ophthalmic consultant, *n.* offthalmolegydd ymgynghorol, (offthalmolegwyr ymgynghorol), *m.*

oral cavity, *n.* ceudod y genau, (ceudodau'r genau), *m.*

oral sound, *n.* sain eneuol, (seiniau geneuol), *f.*

oral tract, *n.* llwybr geneuol, (llwybrau geneuol), *m.*

oralism, *n.* llafaredd, *m.*

Orange Badge Scheme, *n.* Cynllun Bathodyn Oren, *m.*

organ of Corti, *n.* organ Corti, *f.*

organs of speech, *n.* organau llafar, *p.*

ossicle, *n.* osigl, (osiglau), *m.*, osicl, (osiclau), *m.*

ossicular chain, *n.* cadwyn esgyrn y glust, (cadwynau esgyrn y glust), *f.*

otalgia, *n.* otalgia, *m.*, poen clust, *f.*

otitis externa, *n.* llid y glust allanol, *m.*, otitis externa

otitis media, *n.* llid y glust, *m.*, otitis media

otorrhoea, *n.* clustlif, *m.*

otosclerosis, *n.* sglerosis y glust, *m.*, otosclerosis

outer ear, *n.* clust allanol, *f.*

oval window, *n.* ffenestr hirgron, (ffenestri hirgrwn), *f.*

p

paediatrician, *n.* pediatregydd, (pediatregwyr), *m.*

palatal, *adj.* taflodol

palate, *n.* taflod, (taflodydd), *f.*

partially blind, *adj.* rhannol ddall

partially deaf, *adj.* rhannol fyddar

participant, *n.* cyfranogwr/aig, (cyfranogwyr), *fm.*

participate, *v.* cyfranogi

perception, *n.* canfyddiad, *m.*, dirnadaeth, *f.* [*Canfyddiad golau'n unig / Light perception only.*]

performance test, *n.* prawf perfformiad, (profion perfformiad), *m.*

perilymph, *n.* perilymff, *m.*

peripheral vision, *n.* golwg ymylol, *m.*

personal reader service, *n.* gwasanaeth darllenwr personol, (gwasanaethau darllenwr personol), *f.*

pharyngeal, *adj.* sefnigol, uwchlynol [*ffaryngeal*]

pharyngeal cavity, *n.* ceudod y sefnig, *m.*, ceudod y ffaryncs, *m.*

pharyngitis, *n.* llid y ffaryncs, *m.*, llid y sefnig, *m.*

pharynx, *n.* ffaryncs, (ffaryncsau), *m.*, sefnig, (sefnigau), *f.*

phonetic, *adj.* ffonetig, seinegol

phonological, *adj.* ffonolegol, seinyddiaethol

photophobic, *adj.* ffotoffobig

physiotherapist, *n.* ffisiotherapydd, (ffisiotherapyddion), *m.*

pinna, *n.* pinna, (pinnâu), *m.*

plosive, *adj.* ffrwydrol

plosive, *n.* ffrwydrolyn, (ffrwydrolion), *m.*

postaural hearing aid, *n.* cymorth clyw cefnglust, (cymhorthion clyw cefnglust), *m.*

pragmatic, *adj.* pragmatig, ymarferol

premium, *n.* premiwm, (premiymau), *m.*

pressure, *n.* pwysedd, (pwyseddau), *m.*

prevalence, *n.* amllder, *m.*, mynychter, *m.*

prioritise, *v.* blaenoriaethu

profoundly deaf, *adj.* cwbl fyddar

pronunciation, *n.* ynganiad, (ynganiadau), *m.*

provide (for), *v.* darparu (ar gyfer)

psychiatric, *adj.* seiciatrig

pulmonary air, *n.* anadl ysgyfeiniol, *nfm.*

pure tone, *n.* tŏn bur, (tonau pur), *f.*

q

quality of life, *n.* ansawdd bywyd, *m.*

r

raise awareness, *v.* codi ymwybyddiaeth

reduction, *n.* gostyngiad, (gostyngiadau), *m.*

refer, *v.* cyfeirio

register, *v.* cofrestru

register, *n.* cofrestr, (cofrestrau/i), *f.* [*Cofrestr yr Awdurdod Lleol / Local Authority Register*]

rehabilitate, *v.* adfer

rehabilitation, *n.* adferiad, (adferiadau), *m.*

reluctant, *adj.* cyndyn [*Mae e'n gyndyn i gael triniaeth./He is reluctant to receive treatment.*]

residual hearing, *n.* gweddill clyw, *m.*, yn clywed ond ychydig, *v.*

residual sight, *n.* gweddill golwg, *m.*, yn gweld ond ychydig, *v.*

resource centre principal officer, *n.* pennaeth canolfan adnoddau, (penaethiaid canolfannau adnoddau), *m.*

respite care, *n.* gofal seibiant, *m.*

round window, *n.* ffenestr gron, (fffenestri crwn), *f.*

S

sacculae, *n.* codennyn, (codennynau), *m.*

screening audiometry, *n.* awdiometreg ysgrinio, *f.*

screening test, *n.* prawf ysgrinio, (profion ysgrinio), *m.*

semantic, *adj.* semantig, ystyregol

semantics, *n.* semanteg, *f.*, ystyreg, *f.*

semi circular canal, *n.* camlas hanner cylch, (camlesi hanner cylch), *f.*

sensory deficit, *n.* diffyg synhwyraidd, (diffygion synhwyraidd), *m.*, nam synhwyraidd, *m.*

sensory deprivation, *n.* amddifadiad synhwyraidd, *m.*, ynysu synhwyraidd, *v.*

service provider, *n.* darparwr gwasanaeth, (darparwyr gwasanaeth/au), *m.*

service user, *n.* defnyddiwr gwasanaeth, (defnyddwyr gwasanaeth/au), *m.*

severe allergic reaction, *n.* adwaith alergaidd difrifol, (adweithiau alergaidd difrifol), *m.*

Severe Disablement Allowance, *n.* Lwfans Anabledd Difrifol, *m.*

severe hearing loss, *n.* colled clyw difrifol, *m.*

sheltered housing, *n.* cartrefi lloches, *m.*

short sighted, *adj.* byr ei olwg / ei golwg, (byr eu golwg)
[*Mae e'n fyr ei olwg. Mae hi'n fyr ei golwg. Maen nhw'n fyr eu golwg. / He is short sighted. She is short sighted. They are short sighted.*]

sight fading, *v.* golwg yn pylu

sight test, *n.* prawf golwg, (profion golwg), *m.*

sighted person, *n.* rhywun/person a golwg ganddo/ganddi, (pobl a golwg ganddynt), rhywun/person sy'n gallu gweld, (pobl sy'n gallu gweld)

simulation spectacles, *n.* sbectol efelychu, (sbectols/au efelychu), *f.*, sbectol ddynwarded, (sbectols/au dynwarded), *f.*

skull, *n.* penglog, (penglogau), *m.*

soft palate, *n.* taflod feddal, (taflodydd meddal), *f.*

Special Income Tax Allowance, *n.* Lwfans Treth Incwm Arbennig, *m.*

specialist, *n.* arbenigwr/wraig, (arbenigwyr), *nfm.*

specific, *adj.* penodol

speech reception threshold, *n.* trothwy llafar, (trothwyon llafar), *m.*

speech sound, *n.* sain lafar, (seiniau llafar), *f.*

speech therapist, *n.* therapydd lleferydd, (therapyddion lleferydd), *m.*

speech tract, *n.* llwybr llafar, (llwybrau llafar), *m.*

stapes, *n.* gwarthol, (gwarthaflau), *f.*

statement, *n.* datganiad, (datganiadau), *m.*

stereotype, *n.* stereoteip, (stereoteipiau), *m.*

support worker, *n.* gweithiwr cefnogol, (gweithwyr cefnogol), *m.*

syllable, *n.* sillaf, (sillafau), *f.*

symbol cane, *n.* arwydd-ffon, (arwydd-ffyn), *f.*

symbolic, *adj.* symbolaidd

syndrome, *n.* syndrom, (syndromau), *m.*

syntax, *n.* cystrawen, (cystrawennau), *f.*

t

tactile communication, *n.* cyfathrebiaeth gyffyrddol, *m.*,
cyfathrebu cyffyrddol, *vn.*

threshold, *n.* trothwy, (trothwyon), *m.*

tied to the house, *adj.* caeth i'r tŷ [*Mae'r wraig yn gaeth i'r tŷ./The woman is tied to the house.*]

tinnitus, *n.* tinitus, *m.*, sŷn yn y glust, *m.*

tooth, *n.* dant, (dannedd), *m.*

trachea, *n.* piben wynt, (pibau gwynt), *f.*

trainee interpreter, *n.* cyfieithydd dan hyfforddiant, (cyfieithwyr dan hyfforddiant), *m.*

transparent, *adj.* tryloyw

trauma, *n.* trawma, (trawmâu), *m.*

treatment, *n.* triniaeth, (triniaethau), *f.*

tunnel vision, *n.* golwg twnel, *m.*

twenty four hour care, *n.* gofal pedair awr ar hugain, *m.*

U

utricle, *n.* wtrigl, (wtriglau), *m.*, coden, (codennau/ni), *f.*

uvula, *n.* wfwla, (wfwlau), *m.*, tafodig, (tafodigau), *m.*

uvular, *adj.* tafodigol

uvulitis, *n.* llid y tafodig, *m.*

V

verbal, *adj.* geiriol

vertigo, *n.* y bendro, *f.*, penysgafnder, *m.*

vestibular, *adj.* cynteddol, festibwlar

vision enhancement, *n.* gwelliant golwg, (gwelliannau golwg), *m.*

visual acuity, *n.* craffter golwg, *m.*

visual field, *n.* maes gwelediad, (meysydd gwelediad), *m.*

voice, *n.* llais, (lleisiau), *m.*

volunteer, *n.* gwirfoddolwr, (gwirfoddolwyr), *m.*

volunteer co-ordinator, *n.* cydlynnydd gwirfoddolwyr, (cydlynwyr gwirfoddolwyr), *m.*

vowel, *n.* llafariad, (llafariaid), *f.*

Cymraeg – Saesneg

Byrfoddau - Abbreviations

<i>ans.</i>	ansoddair	adjective
<i>be.</i>	berfenw	verb-noun
<i>D.</i>	De Cymru	South Wales
<i>e.</i>	enw	noun
<i>eb.</i>	enw benywaidd	feminine noun
<i>ebg.</i>	enw benywaidd / gwrywaidd	feminine/masculine noun
<i>eg.</i>	enw gwrywaidd	masculine noun
<i>ell.</i>	enw lluosog	plural noun
<i>G.</i>	Gogledd Cymru	North Wales

Cyflwynir pob cofnod gan brifair sy'n ymddangos mewn print tywyll, ffurf dalfyredig y rhan ymadrodd mewn llythrennau italaidd, y ffurf luosog (os yn briodol) mewn cromfachau crwn a'r cyfieithiad mewn llythrennau cyffredin. Cynhwyswyd rhai geiriau ac ymadroddion mewn enghreifftiau i ddangos sut dylid eu defnyddio, naill o ran ystyr neu gystrawen. Ymddengys yr enghreifftiau hyn mewn llythrennau italaidd o fewn cromfachau syth gyda chyfieithiad Saesneg yn dilyn).

Teitlau / Titles

Arwyddwr (Arwyddwyr)	Signer(s)
Cydlynnydd (Cydlynwyr) Byw'n Annibynnol	Independent Living Co-ordinator(s)
Cyfieithydd (Cyfieithwyr)	Interpreter(s)
Cyfieithydd (Cyfieithwyr)	Translator(s)
Gweithiwr (Gweithwyr) Cefnogol	Support Worker(s)
Hwylusydd, Ymyrrwr (Hwyluswyr, Ymyrrwyr)	Intervenor(s)
Swyddog(ion) Adfer	Rehabilitation Officer(s)
Swyddog(ion) Symudedd	Mobility Officer(s)
Swyddog(ion) Technegol	Technical Officer(s)
Tiwtor(iaid) Cartref	House Tutor(s)

Tiwtor(iaid) Cymdeithasol	Social Tutor(s)
------------------------------	-----------------

Yngynghorydd (Ymgynghorwyr) Anabledd	Disability Advisor(s)
--	--------------------------

Cymraeg - Saesneg

a

â hawl, *ans.* entitled [*Mae e â hawl. Mae ganddyn nhw'r hawl i fudd-dâl./ He is entitled. They are entitled to a benefit.*]

â nam clyw, *eg.* hearing impaired [*Dyn â nam clyw. Merch a chanddi nam clyw. / A hearing impaired man. A girl who is hearing impaired.*]

achos, *eg.* (achosion) cause

achosi, *be.* cause [*Beth sy'n achosi hyn? / What causes this?*]

acwstig, *ans.* acoustic

adborth, *eg.* feedback

adborthi, *be.* feedback

adenoidectomi, *eg.* adenoidectomy

adfer, *be.* rehabilitate

adferiad, *eg.* (adferiadau), rehabilitation

adwaith alergaidd difrifol, *eg.* (adweithiau alergaidd difrifol), severe allergic reaction

affrithiol, *ans.* affricative

affrithiolyn, *eg.* (affrithiolion), affricative

afluniedig, *ans.* distorted

amddifadiad synhwyrdd, *eg.* sensory deprivation

amgyffrediad, *eg.* comprehension

amhariad, *eg.* (amhariadau), impairment

amhariad aml-synnwyr, *eg.* multi-sensory impairment

amhariad synhwyrdd dwbl, *eg.* dual sensory impairment

amlder, *eg.* incidence, prevalence

anabl, *ans.* disabled

anabledd, *eg.* (anableddau), disability, disablement

anadl ysgyfeiniol, *ebg.* pulmonary air

anadliad, *eg.* (anadliadau), aspiration

anadlog, *ans.* aspirated

anaf, *eg.* (anafiadau), injury

aneglur, *ans.* blurred, hazy, indistinct

anfantais, *eg.* (anfanteision), handicap

ansawdd bywyd, *eg.* quality of life

arbenigwr/wraig, *ebg.* (arbenigwyr) specialist

ardafod, *eg.* (ardafodau), epiglottis

ardafodol, *ans.* epiglottic

ardystiad, *eg.* (ardystiadau), certification

arwydd-ffon, *eb.* (arwydd-ffyn), symbol cane

asgwrn bôn y glust, *eg.* (esgyrn bôn y glust), mastoid

awdiogram, *eg.* (awdiogramau), audiogram

awdioleg, *eb.* audiology

awdiolegol, *ans.* audiological

awdiomedr, *eg.* (awdiomedrau), audiometer

awdiometreg, *eb.* audiometry

awdiometreg rydd, *eb.* free field audiometry

awdiometreg ysgrinio, *eb.* screening audiometry

awdurdod lleol, *eg.* (awdurdodau lleol), local authority

awtistiaeth, *eb.* autism

awtistig, *ans.* autistic

b

batri, *eg.* (batri), battery

beudag, *eb.* (beudagau), larynx

beudagol, *ans.* laryngeal

blaenoriaethu, *be.* prioritise

breuannol, *ans.* laryngeal

breuant, *eb.* (breuannau), larynx

brycheuyn, *eg.* (brychau), macula

budd-dâl, *eg.* (budd-daliadau), benefit [*Ddylai hi ddim derbyn budd-dâl? / Shouldn't she receive benefit?*]

Budd-dâl Treth Cyngor, *eg.* (Budd-daliadau Treth Cyngor), Council Tax Benefit

Budd-dâl Tai Ychwanegol, *eg.* (Budd-daliadau Tai Ychwanegol), Additional Housing Benefit

byddar, *ans.* deaf

byddar-ddall, *ans.* deaf blind

byddardod, *eg.* deafness

byddardod dargludol, *eg.* conductive deafness

byr ei olwg / ei golwg, *ans.* (byr eu golwg), short sighted

[*Mae e'n fyr ei olwg. Mae hi'n fyr ei golwg. Maen nhw'n fyr eu golwg. / He is short sighted. She is short sighted. They are short sighted.*]

C

cadarnhau, *be.* confirm

cadwyn esgyrn y glust, *eb.* (cadwynau esgyrn y glust),
ossicular chain

caeth i'r tŷ, *ans.* tied to the house [*Mae'r wraig yn gaeth i'r tŷ. / The woman is tied to the house.*]

camdwl, *eg.* (camdyllau), glottis

camlas hanner cylch, *eb.* (camlesi hanner cylch), semi
circular canal

canfyddiad, *eg.* perception [*Canfyddiad golau'n unig / Light perception only.*]

canllaw, *eg.* (canllawiau), guideline

canolfan ddydd, *eb.* (canolfannau dydd), day centre

cartref nyrsio, *eg.* (cartrefi nyrsio), nursing home

cartrefi lloches, *eg.* sheltered housing

casgliad, *eg.* (casgliadau), conclusion

cataract, *eb.* (cataractau), cataract

ceudod y ffaryncs, *eg.* pharyngeal cavity

ceudod y genau, *eg.* (ceudodau'r genau), oral cavity

ceudod y sefnig, *eg.* pharyngeal cavity

ceudod y trwyn, *eg.* (ceudodau'r trwyn), nasal cavity

clefyd melys, *eg.* diabetes

clefyd siwgr, *eg.* diabetes

clinig clyw, *eg.* (clinigau clyw), audiology clinic

clust, *eb.* (clustiau), ear

clust allanol, *eb.* outer ear

clust dost (D.), *eg.* (clustiau tost), earache [*Mae clust dost ganddo fe. / He has earache.*]

clust fewnol, *eb.* (clustiau mewnol), inner ear

clust ganol, *eb.* middle ear

clust ludiog, *eb.* glue ear

clusten, *eg.* (clustennau), auricle

clustgap, *eg.* (clustgapiau), earmuff

clustlif, *eg.* otorrhoea

clustsylydd, *eg.* (clustsyllwyr), auriscope

clybodig, *ans.* acoustic, auditory

clyw, *eg.* hearing

clywed, *be.* hear

clywedeg, *eb.* audiology

clywedegol, *ans.* audiological

clywedol, *ans.* auditory

clyweledol, *ans.* audio-visual

cochlea, *eg.* (cochleâu), cochlea

coden, *eg.* (codennau/ni), utricle

codennyn, *eg.* (codennynau), saccule

codi ymwybyddiaeth, *be.* raise awareness

codiad beudag, *eg.* (codiadau beudag), laryngectomy

cofrestr, *eb.* (cofrestrau/i), register [*Cofrestr yr Awdurdod Lleol/Local Authority Register*]

cofrestru, *be.* register

cogwrn clust, *eg.* (cogyrnau clustiau), cochlea

coil codi, *eg.* (coiliau codi), induction coil

colled clyw, *eg.* hearing loss

colled clyw amledd uchel, *eg.* high frequency hearing loss

colled clyw cymedrol, *eg.* moderate hearing loss

colled clyw difrifol, *eg.* severe hearing loss

colled clyw ysgafn, *eg.* mild hearing loss

consesiwn, *eg.* (consesiynau), concession

cost, *eb.* (costau), cost

crafter golwg, *eg.* visual acuity

cuddio, *be.* mask

cwbl fyddar, *ans.* profoundly deaf

cydlynnydd byw'n annibynnol, *eg.* (cydlynwyr byw'n annibynnol), independent living co-ordinator

cydlynnydd gwirfoddolwyr, *eg.* (cydlynwyr gwirfoddolwyr), volunteer co-ordinator

cyfannu, *be.* integrate

cyfathrebiaeth gyffyrddol, *eg.* tactile communication

cyfathrebu, *be.* communicate

cyfathrebu cyffyrddol, *be.* tactile communication

cyfeirio, *be.* refer

cyfieithydd, *eg.* (cyfieithwyr), interpreter

cyfieithydd dan hyfforddiant, *eg.* (cyfieithwyr dan hyfforddiant), trainee interpreter

cyflwr llygad, *eg.* (cyflyrau llygad), eye condition

cyfranogi, *be.* participate

cyfranogwr/aig, *ebg.* (cyfranogwyr), participant

cyfreithiol, *ans.* legal

Cymhorthdal Incwm Ychwanegol, *eg.* Additional Income Support

cymorth, *eg.* help

cymorth cartref, *eg.* home help

cymorth clyw / clywed, *eg.* (cymhorthion clyw / clywed), hearing aid

cymorth clyw ar y corff, *eg.* (cymhorthion clyw ar y corff), bodyworn hearing aid

cymorth clyw cefnglust, *eg.* (cymhorthion clyw cefnglust), postaural hearing aid

cymorth clyw drwy asgwrn, *eg.* (cymhorthion clyw drwy asgwrn), bone anchored hearing aid

cymuned y byddar, *eb.* (cymunedau'r byddar), deaf community

cymylogrwydd, *eg.* clouding

cymylu, *be.* clouding

cynaniad, *eg.* (cynaniadau), articulation

cyndyn, *ans.* reluctant [*Mae e'n gyndyn i gael triniaeth. / He is reluctant to receive treatment.*]

cyngori, *be.* counsel [*Gwasanaeth Cyngori. / Counselling Service.*]

cyngor, *eg.* counselling [*Mae e'n derbyn cyngor. / He receives counselling.*]

cynhenid, *ans.* congenital

Cynllun Bathodyn Oren, *eg.* Orange Badge Scheme

cynllun teithio lleol, *eg.* (cynlluniau teithio lleol), local travel scheme

cynorthwy-ydd, *eg.* (cynorthwywyr), befriender

cynteddol, *ans.* vestibular

cysgodi, *be.* mask

cystrawen, *eb.* (cystrawennau), syntax

cytsain, *eb.* (cytseiniaid), consonant

ch

chwyddwydr, *eg.* (chwyddwydrau), magnifier

d

dall, *ans.* blind

dallineb, *eg.* blindness

damweiniol, *ans.* adventitious

dannedd isaf, *ell.* lower teeth

dant, *eg.* (dannedd), tooth

dargludiad drwy'r asgwrn, *eg.* bone conduction

darllen gwefusau, *be.* lipread

darparu (ar gyfer), *be.* provide (for)

darparwr gwasanaeth, *eg.* (darparwyr gwasanaeth),
service provider

datganiad, *eg.* (datganiadau), statement

dealltwriaeth, *eg.* comprehension

deallusrwydd, *eg.* intelligence

defnyddiwr gwasanaeth, *eg.* (defnyddwyr gwasanaeth),
service user

deheuig, *ans.* dextrous

dehurwydd, *eg.* dexterity

deillion (y), *ell.* blind (the) [*Cyngor Cymru i'r Deillion. Cymdeithas Deillion Gogledd Cymru. / Wales Council for the Blind. North Wales Society for the Blind.*]

deintiol, *ans.* dental

dementia, *eg.* dementia

deunydd boglynnog, *eg.* embossed communications

deusill, *ans.* bisyllabic

diferion, *ell.* drops

diffyg clyw, *eg.* hearing loss

diffyg clyw dargludol, *eg.* conductive hearing loss

diffyg clyw dargludol, *eg.* conductive hearing loss

diffyg synhwyraidd, *eg.* (diffygion synhwyraidd), sensory deficit

diofalwch, *eg.* negligence

dirnadaeth, *eg.* perception [*Canfyddiad golau'n unig / Light perception only.*]

dirywiad, *eg.* degeneration

diwylliant y byddar, *eg.* deaf culture

dolen glyw, *eb.* (dolenni clyw), loop system

drwm y glust, *eg.* (drymiau clustiau), eardrum

dryslyd, *ans.* confused

dryswch, *eg.* confusion

dwywefusol, *ans.* bilabial

e

eingion (y glust), *eb.* (eingionau (clustiau)), incus

eithriedig (rhag), *ans.* exempt (from) [*Mae e'n eithriedig rhag... / He is exempt from...*]

epiglotig, *ans.* epiglottic

epiglotis, *eg.* (epiglotisau), epiglottis

esgeulustod, *eg.* negligence

f

festibwlar, *ans.* vestibular

fideo â disgrifiad lleisiol, *ebg.* (fideos â disgrifiad lleisiol), audio-described video

ff

ffaryncs, *eg.* (ffaryncsau), pharynx

ffenstr gron, *eb.* (ffenestri crwn), round window

ffenstr hirgron, *eb.* (ffenestri hirgrwn), oval window

ffi, *eb.* (ffioedd), fee

ffilm â disgrifiad lleisiol, *eb.* (ffilmiau â disgrifiad lleisiol), audio-described film

ffisiotherapydd, *eg.* (ffisiotherapyddion), physiotherapist

ffocysu, *be.* focus

ffon dywys, *eb.* (ffyn tywys), guide cane

ffon hir, *eb.* (ffyn hir), long cane

ffonetig, *ans.* phonetic

ffonolegol, *ans.* phonological

ffotoffobig, *ans.* photophobic

ffrithiol, *ans.* fricative

ffrithiolen, *eb.* (ffrithiolion), fricative

ffrwydrol, *ans.* plosive

ffrwydrolyn, *eg.* (ffrwydrolion), plosive

g

geireg, *eb.* lexis

geiregol, *ans.* lexical

geirfa, *eb.* (geirfaoedd), lexis

geiriadurol, *ans.* lexical

geiriol, *ans.* verbal

glotis, *eg.* (glotिसau), glottis

godre'r glust, *eg.* (godreion y glust / godreion clustiau),
auricle

gofal cartref, *eg.* home care

gofal cymunedol, *eg.* community care

gofal dydd, *eg.* day care

gofal nos, *eg.* night care

gofal pedair awr ar hugain, *eg.* twenty four hour care

gofal seibiant, *eg.* respite care

gofal yn y gymuned, *eg.* community care

golwg agos, *eg.* near vision

golwg aneglur, *eg.* blurred vision

golwg canolog, *eg.* central vision

golwg deulygad, *eg.* binocular vision

golwg gwan, *eg.* low vision

golwg niwlog, *eg.* blurred vision

golwg pell, *eg.* distance vision

golwg twnel, *eg.* tunnel vision

golwg ymylol, *eg.* peripheral vision

golwg yn pylu, *be.* sight fading

gorfannol, *ans.* alveolar

gorfant, *eg.* (gorfannau), alveolar ridge

goslef, *eb.* (goslefau), intonation

gosod, *be.* install [*Gosod llinell ffôn. / Install a telephone line.*]

gostyngiad, *eg.* (gostyngiadau), reduction

gromed, *eb.* (gromedau), grommet

grŷp cefnogi'r byddar, *eg.* (grŷpiau cefnogi'r byddar), hard of hearing support group

gwaethygiad, *eg.* deterioration

gwaethygu, *be.* deteriorate

gwahaniaethu lliwiau, *be.* colour contrast, differentiate colours [*Mae'r dyn yn gallu gwahaniaethu lliwiau. / The man can differentiate colours.*]

gwarthol, *eb.* (gwarthaflau), stapes

gwasanaeth darllenwr personol, *eb.* (gwasanaethau darllenwr personol), personal reader service

gwasanaeth gwarchod nos, *eb.* night sitting service

gweddill clyw, *eg.* residual hearing

gweddill golwg, *eg.* residual sight

gweflog, *ans.* labial

gwefus, *eb.* (gwefusau), lip

gwefus isaf, *eb.* lower lip

gwefus-ddarllen, *be.* lipread

gwefus-ddarllenydd, *eg.* (gwefus-ddarllenwyr), lipreader

gwefus-ddeintiol, *ans.* labiodental

gwefusol, *ans.* labial

gweithiwr cefnogol, *eg.* (gweithwyr cefnogol), support worker

gwelliant golwg, *eg.* (gwelliannau golwg), vision enhancement

gwirfoddolwr, *eg.* (gwirfoddolwyr), volunteer

gwrthgyferbyniad lliw, *eg.* (gwrthgyferbyniadau lliw), colour contrast

gwyddonydd awdiolegol, *eg.* (gwyddonwyr awdiolegol), audiological scientist

gwyddor bloc, *eb.* block alphabet

gwyddor y bysedd, *eb.* manual alphabet

h

haen, *eb.* (haenau), layer

hawl, *eb.* (hawliau), entitlement

hawlydd, *eg.* (hawlyddion), claimant

hir ei olwg / ei golwg, *ans.* (hir eu golwg), far sighted
[*Mae e'n hir ei olwg. Mae hi'n hir ei golwg. Maen nhw'n hir eu golwg. / He is far sighted. She is far sighted. They are far sighted.*]

hwyluso, *be.* facilitate

hwylusydd, *eg.* (hwyluswyr), facilitator

i

Iaith Arwyddion Prydain, *eb.* British Sign Language

iaith ddryslyd, *eb.* deviant (disordered) language

iaith ohiriedig, *eg.* delayed language

incws, *ebg.* (incysau), incus

isel, *ans.* depressed [*Rwy'n isel fy ysbryd. Mae'r ferch yn isel ei hysbryd. / I'm depressed. The girl is depressed.*]

iselder (ysbryd), *eg.* depression

l

labyrinth, *eb.* (labyrinthau), labyrinth

laryngectomi, *eg.* (laryngectomiau), laryngectomy

laryngoscop, *eg.* (laryngoscopau), laryngoscope

lens gyffwrdd, *eb.* (lensys cyffwrdd), contact lens

Lwfans Anabledd Difrifol, *eg.* Severe Disablement Allowance

Lwfans Byw i'r Anabl, *eg.* Disability Living Allowance

Lwfans Gweini, *eg.* Attendance Allowance

Lwfans Gweithio i'r Anabl, *eg.* Disability Working Allowance

Lwfans Treth Incwm Arbennig, *eg.* Special Income Tax Allowance

ll

llachar, *ans.* bright

llafaredd, *eg.* oralism

llafariad, *eb.* (llafariaid), vowel

llais, *eg.* (lleisiau), voice

llawdriniaeth, *eb.* (llawdriniaethau), operation

llety, *eg.* (lletyau), accommodation

llid, *eg.* inflammation

llid y breuant, *eg.* (llidiau'r breuant), laryngitis

llid y droellfa, *eg.* (llidiau'r droellfa), labyrinthitis

llid y feudag, *eg.* (llidiau'r feudag), laryngitis

llid y ffaryncs, *eg.* pharyngitis

llid y glust, *eg.* otitis media

llid y glust allanol, *eg.* otitis externa

llid y mastoid, *eg.* mastoiditis

llid y sefnig, *eg.* pharyngitis

llid y tafodig, *eg.* uvulitis

lliwddallineb, *eg.* colour blindness

llwybr geneuol, *eg.* (llwybrau geneuol), oral tract

llwybr llafar, *eg.* (llwybrau llafar), speech tract

llwybr yr anadl, *eg.* (llwybrau'r anadl), air passage

m

macwla, *eg.* (macwlau), macula

maes gwelediad, *eg.* (meysydd gwelediad), field of vision,
visual field

masgiad, *eg.* masking

mastoid, *ans.* mastoid

mastoid, *eg.* mastoid

meddyg awdiolegol, *eg.* (meddygon awdiolegol),
audiological physician

meicroffon, *eg.* (meicroffonau), microphone

mewnblaniad cochlear, *eg.* (mewnblaniadau coclear),
cochlear implant

mewnblaniad y droellen, *eg.* (mewnblaniadau'r droellen),
cochlear implant

morthwyl (y glust), *eg.* (morthwylion (clustiau)), malleus

mowld y glust, *eg.* (mowldiau clustiau), earmould

mud a byddar, *ans.* deaf mute

mudandod byddar, *eg.* deaf mutism

mynedfa'r glust allanol, *eb.* external ear canal

mynediad, *eg.* access

mynegi ei hun, *be.* communicate [*Mae e/hi'n mynegi ei hun yn dda. Maen nhw'n mynegi eu hunain yn dda. / He/she communicates well. They communicate well.*]

mynegiant wynebol, *eg.* (mynegiannau wynebol), facial expression

mynychder, *eg.* incidence

mynychter, *eg.* prevalence

myringoplasti, *eg.* myringoplasty

myringotomi, *eg.* myringotomy

n

nam, *eg.* impairment

nam ar y clyw, *eg.* impaired hearing

nam ar y golwg, *eg.* impaired sight

nam clywedol, *eg.* impaired hearing

nam gweledol, *eg.* impaired sight

nam synhwyraidd, *eg.* sensory deficit

nerf clywed, *eg.* (nerfau clywed), cochlear nerve

nerf y clyw, *eg.* (nerfau'r clyw), auditory nerve, cochlear nerve

newrolegol, *ans.* neurological

niwed, *eg.* (niweidion), injury

niwlog, *ans.* blurred, hazy, indistinct

nosddallineb, *eg.* night blindness

O

ochrol, *ans.* lateral

oediad iaith, *eg.* delayed language

oedrannus, *ans.* old

offeryn, *eg.* (offer), instrument

offthalmolegydd ymgynghorol, *eg.* (offthalmolegwyr ymgynghorol), ophthalmic consultant

olrhain discwrs parhaus, *be.* continuous discourse tracking

organ Corti, *eb.* organ of Corti

organau llafar, *ell.* organs of speech

osicl, *eg.* (osiclau), ossicle

otalgia, *eg.* otalgia

otitis externa, *eg.* otitis externa

otitis media, *eg.* otitis media

otosclerosis, *eg.* otosclerosis

p

pediatregydd, *eg.* (pediatregwyr), paediatrician

peirianwaith yr anadl, *eg.* (peirianweithiau'r anadl), air mechanism

penglog, *eg.* (penglogau), skull

pennaeth canolfan adnoddau, *eg.* (penaethiaid canolfannau adnoddau), resource centre principal officer

penodol, *ans.* specific

penysgafnder, *eb.* vertigo

perfformiad â disgrifiad lleisiol, *eg.* (perfformiadau â disgrifiad lleisiol), audio-described performance

peri, *be.* cause [*Beth sy'n peri i hyn ddigwydd? / What makes this happen?*]

perilymff, *eg.* perilymph

piben wynt, *eb.* (pibau gwynt), trachea

pigyn yn y glust / pigyn clust (G.), *eg.* earache [*Mae ganddi bigyn clust. / She has earache.*]

pilen, *eb.* (pilennau), cataract

pilen fasilar, *eb.* (pilenni basilar), basilar membrane

pinna, *eg.* (pinnâu), pinna

poen clust, *eg.* otalgia

pragmatig, *ans.* pragmatic

prawf cydweithiol, *eg.* (profion cydweithiol), co-operative test

prawf golwg, *eg.* (profion golwg), sight test

prawf gormodedd isel, *eg.* (profion gormodedd isel), low redundancy test

prawf modd, *eg.* (profion modd), means test

prawf perfformiad, *eg.* (profion perfformiad), performance test

prawf tynnu sylw, *eg.* (profion tynnu sylw), distraction test

prawf ysgrinio, *eg.* (profion ysgrinio), screening test

premiwm, *eg.* (premiymau), premium

Premiwm Anabledd, *eg.* (Premiymau Anabledd), Disability Premium

Premiwm Gofalwr/aig, *eg.* (Premiymau Gofalwr/aig), Carer's Premium

Premiwm Plentyn Anabl, *eg.* (Premiymau Plentyn Anabl), Disabled Child Premium

pryd ar glud, *eg.* meals on wheels

pwysedd, *eg.* (pwyseddau), pressure

pwysedd yr anadl, *eg.* air pressure

pylu, *be.* fade

r

retina rydd, *ebg.* (retinâu rhydd), detached retina

rh

rhannol ddall, *ans.* partially blind

rhannol fyddar, *ans.* partially deaf

rhedlif clust, *eg.* ear discharge

rhoi, *be.* administer [*Rhoi diferion. / Administer drops.*]

rhwystriant, *eg.* (rhwystriannau), impedance

rhywun / person a golwg ganddo / ganddi, (pobl a golwg ganddynt), sighted person

rhywun / person sy'n gallu gweld, (pobl sy'n gallu gweld), sighted person

S

sain barhaol ddiffrithiad, *eb.* (seiniau parhaol diffrithiad), frictionless continuant

sain dawdd, *eb.* (seiniau tawdd), liquid (sound)

sain ddwywefusol, *eb.* (seiniau dwywefusol), bilabial (sound)

sain drwynol, *eb.* (trwynolion, seiniau trwynol), nasal (sound)

sain eneuol, *eb.* (seiniau geneuol), oral sound

sain ffrithiol, *eb.* (seiniau ffrithiol), fricative

sain lafar, *eb.* (seiniau llafar), speech sound

sain ochrol, *eb.* (seiniau ochrol), lateral (sound)

sbectol ddywarded, *eb.* (sbectols/au dynwarded), simulation spectacles

sbectol efelychu, *eb.* (sbectols/au efelychu), simulation spectacles

sefnig, *eg.* (sefnigau), pharynx

sefnigol, *ans.* pharyngeal [also *ffaryngeal*]

sefydliad, *eg.* (sefydliadau), institute, institution [*Sefydliad y Deillion Caerdydd Corff.*]

sefydliadedig, *ans.* institutionalised

sefydliadoli, *be.* institutionalise

seiciatrig, *ans.* psychiatric

seinegol, *ans.* phonetic

seinyddiaethol, *ans.* phonological

semanteg, *eb.* semantics

semantig, *ans.* semantic

sgiliau beunyddiol, *ell.* daily living skills

sgiliau bob dydd, *ell.* daily living skills

sglerosis y glust, *eg.* otosclerosis

sgor gwahaniaethu uchaf, *eg.* (sgoriau gwahaniaethu uchaf), maximum discrimination score

sillaf, *eb.* (sillafau), syllable

sillafu â'r bysedd, *be.* finger spelling

stereoteip, *eg.* (stereoteipiau), stereotype

sŷn yn y glust, *eg.* tinnitus

swits cynnau / diffodd, *eg.* (switsis cynnau / diffodd), on/off switch

swyddog datblygu, *eg.* (swyddogion datblygu),
development officer

sylw yn ystod y nos, *eg.* attention during the night

symbolaidd, *ans.* symbolic

symudedd, *eg.* mobility

symudol, *ans.* mobile

syndrom, *eg.* (syndromau), syndrome

t

taflod, *eb.* (taflodydd), palate

taflod dor, *eb.* (taflodydd tor), cleft palate

taflod feddal, *eb.* (taflodydd meddal), soft palate

taflod galed, *eb.* (taflodydd caled), hard palate

taflod hollt, *eb.* (taflodydd hollt), cleft palate

taflodol, *ans.* palatal

tafodig, *eg.* (tafodigau), uvula

tafodigol, *ans.* uvular

tawdd, *ans.* liquid

technegydd awdiolegol, *eg.* (technegwyr awdiolegol),
audiological technician

teclyn, *eg.* (teclynnau), instrument

teclyn clyw, *eg.* (teclynnau clyw), hearing aid

tinitus, *eg.* tinnitus

tiwb Eustachio, *eg.* Eustachian tube

tôn bur, *eb.* (tonau pur), pure tone

tonyddiaeth, *eb.* intonation

traul, *eb.* (treuliau), cost

trawma, *eg.* (trawmâu), trauma

triniaeth, *eb.* (triniaethau), treatment

troellfa, *eb.* (troellfeydd), labyrinth

troellfaol, *ans.* labyrinthine

trothwy, *eg.* (trothwyon), threshold

trothwy clyw, *eg.* hearing threshold

trothwy llafar, *eg.* (trothwyon llafar), speech reception
threshold

trum gorfant, *eg.* (trumiau gorfant), alveolar ridge

trwydded, *eb.* (trwyddedau), licence

trwyddedig, *ans.* licensed

trwynol, *ans.* nasal

tryloyw, *ans.* transparent

tympan y glust, *eg.* (tympanau clustiau), eardrum

tywyll, *ans.* blind

th

therapydd, *eg.* (therapyddion), therapist

therapydd clyw, *eg.* (therapyddion clyw), hearing therapist

therapydd galwedigaethol, *eg.* (therapyddion galwedigaethol), occupational therapist

therapydd lleferydd, *eg.* (therapyddion lleferydd), speech therapist

u

uwchlynol, *ans.* pharyngeal [*ffaryngeal*]

W

wedi drysu, *ans.* confused

wedi ei eithrio (rhag), *ans.* (wedi eu heithrio) exempt (from) [*Maen nhw wedi eu heithrio rhag/ They are exempt from*]

wfwla, *eg.* (wfwlau), uvula

wtrigl, *eg.* (wtriglau), utricle

y

y bendro, *eb.* vertigo

ymadrodd cyflwyno, *eg.* (ymadroddion cyflwyno), carrier phrase

ymarferol, *ans.* pragmatic

ymdoddi, *be.* integrate

ymgyngori, *be.* consult

ymgyngorydd anabledd, *eg.* (ymgynghorwyr anabledd), disability adviser

yn clywed ond ychydig, *be.* residual hearing

yn gweld ond ychydig, *be.* residual sight

ynganiad, *eg.* (ynganiadau), pronunciation

ynganiad, *eg.* (ynganiadau), articulation

ynysu synhwyraidd, *eg.* sensory deprivation

ysbyty llygaid, *eg.* (ysbytai llygaid), eye hospital

ysgyfaint, *ell.* lung [*Un o'r ysgyfaint... /A lung...*]

ystyreg, *eb.* semantics

ystyregol, *ans.* semantic